

สารบัญ

คำนิยม โดย พิชญ์วดี กิตติปัญญางาม	6
คำนำผู้แปล โดย ทิพย์นภา หวนสุริยา	10
กิตติกรรมประกาศ	14
คำนำ โดย ปาสี ซอห์ลเบิร์ก	16
บทนำ	26
1 สุขภาวะ	36
จัดเวลาพักสมอง	42
เรียนรู้ขณะเคลื่อนไหว	48
เติมพลังหลังเลิกเรียน	58
จัดพื้นที่ให้เรียนง่าย	64
สูดอากาศบริสุทธิ์	69
เข้าหาธรรมชาติ	73
รักษาความสงบ	78
2 ความสัมพันธ์ที่ดี	86
สรรหาทีมสวัสดิภาพ	87
รู้จักเด็กแต่ละคน	91
เล่นกับนักเรียน	95
เฉลิมฉลองการเรียนรู้ของนักเรียน	100
ไล่ตามฝันของห้อง	105
กำจัดการกลั่นแกล้ง	111
หาผู้ใหญ่	114

3 อีสระ	118
เริ่มต้นด้วยเสรีภาพ	121
เว้นช่อว่าง	126
ให้ทางเลือก	131
วางแผนร่วมกับนักเรียน	134
ทำให้เป็นจริง	141
เรียกร้องความรับผิดชอบ	147
4 ความเชี่ยวชาญ	154
สอนแก่นสารสำคัญ	156
สกัดคุณค่าจากตำราเรียน	163
ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี	167
นำดนตรีเข้ามาใช้	171
โค้ชให้มากขึ้น	175
พิสูจน์ว่าเรียนรู้	182
คุยกันเรื่องเกรด	187
5 กรอบคิด	192
แสวงหาภาวะสิ้นไร้	196
หน้าหนาเข้าไว้	199
ร่วมมือกันบนโต๊ะกาแฟ	203
เชื้อเชิญผู้เชี่ยวชาญ	207
พักผ่อนในวันหยุดพักผ่อน	210
อย่าลืมความเบิกบาน	213
แหล่งอ้างอิง	216

คำนำ

ปาสิ ซอห์ลเบิร์ก

ในปี ค.ศ. 2000 ไม่มีทางที่ใครจะเขียนหนังสือแบบนี้ออกมาได้เลย สมัยนั้นภูมิทัศน์การศึกษาโลกดูแตกต่างจากทุกวันนี้มาก อังกฤษเพิ่งผ่านการปฏิรูปโรงเรียนถึงระดับฐานรากขนานใหญ่ซึ่งกินเวลายับทศวรรษ โดยเน้นเป้าหมายผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและการประเมินนักเรียนบ่อยครั้ง ซึ่งล้วนส่งผลลดอนชีวิตนักเรียนและครูทุกคน สวีเดนกำลังดำเนินการปฏิรูปโรงเรียนชนิดถอนรากถอนโคนที่สุดครั้งหนึ่ง โดยมีระบบบัตรรับรองสิทธิ์ <vouchers – รัฐบาลจัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้นักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนใช้บัตรรับรองสิทธิ์นี้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อเรียนโรงเรียนใดก็ได้> ซึ่งสร้างโรงเรียนรูปแบบใหม่ขึ้นมาสำหรับพ่อแม่ที่ต้องการเลือกการศึกษาทางเลือกให้ลูกๆ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น ฮังการี เกาหลีใต้ และสิงคโปร์กำลังปรับระบบการศึกษาของตนเพื่อให้ก้าวหน้าเร็วขึ้นและได้ผลการเรียนรู้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (Hargreaves and Shirley, 2010) ประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังทดลองกวาดซันให้ครูและโรงเรียนมีบทบาทที่รับผิดชอบเรื่องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและอัตราจบการศึกษาในหลายๆ รัฐ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นยุคของความพยายามที่จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ถ้าหนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นในปี 2000 ก็คงเหมือนหนังสือที่คล้ายๆ กันหลายเล่มในช่วงนั้นคือ แนะนำแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพครูแบบใหม่ ยุทธศาสตร์ในการพลิกฟื้นโรงเรียนที่ล้มเหลว หรือความจำเป็นที่จะต้องซ่อมแซมการศึกษาทั้งระบบ

ถ้าต่อนั้นคุณถามผู้เข้าร่วมประชุมด้านการศึกษาระดับนานาชาติว่าอยากเดินทางไปประเทศไหนเพื่อหาแรงบันดาลใจและแนวคิดดีๆ มาใช้ในงานด้านการพัฒนาการศึกษาหรือการพัฒนาโรงเรียนของพวกเขา ส่วนใหญ่คงเลือกประเทศต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น และคุณน่าจะได้ยินพวกเขาบางคนพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เยอรมนี หรือเนเธอร์แลนด์ด้วย ระบบการศึกษาของบางประเทศที่ว่ามานี้ได้นำแนวทางใหม่ที่น่าสนใจมาใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนให้ข้อมูลผู้ปกครองว่าโรงเรียนดำเนินงานได้ดีแค่ไหน และสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษารูปแบบใหม่ ในบรรดาจุดด้อยหลายทางการศึกษาดูงานและโครงการวิจัยร่วมที่ศึกษานวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง มักมีหลายๆ ประเทศเหล่านี้ซ้ำเดิมเสมอ มีอยู่ประเทศหนึ่งที่เมื่อพูดถึงเรื่องการศึกษาแล้ว น้อยคนนักจะบอกว่ามีสิ่งน่าสนใจให้เรียนรู้อันนั้นคือ ฟินแลนด์

ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงชั่วข้ามคืนในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 เมื่อองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD) เผยแพร่รายงานผลการศึกษาระดับนานาชาติชิ้นแรกเกี่ยวกับทักษะการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่เด็กอายุ 15 ปีได้เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งรู้จักกันในชื่อ PISA (Programme for International Student Assessment – โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ) ทุกสายตาด่างหันมาจับจ้องประเทศนอร์ดิกเล็กจิ๋วแห่งนี้ (OECD, 2001) แม้ว่าแทบจะเป็นไปไม่ได้ แต่ประเทศฟินแลนด์ซึ่งมีประชากรแค่ 5.5 ล้านคน กลับมีคะแนนสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม OECD ทั้งหมดอีก 31 ประเทศในการทดสอบนี้ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นตัวชี้วัดว่าเยาวชนจะประสบความสำเร็จในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงได้มากเพียงใดเมื่อเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่า ในฟินแลนด์ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ แตกต่างกันน้อยมาก และภูมิหลังครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการศึกษาในโรงเรียนของเด็กๆ น้อยกว่าประเทศอื่นๆ เหนืออื่นใดคือ ดูเหมือนว่าชาวฟินแลนด์จะ

บรรลุลูกอันน่าชื่นชมเหล่านี้โดยมีค่าใช้จ่ายเรื่องโรงเรียนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่น่าแปลกใจเลยที่โลกการศึกษาจะสับสน

ไม่เพียงแวดวงศึกษานานาชาติและสื่อมวลชนทั่วโลกเท่านั้น ที่งุนงงเมื่อฟินแลนด์ครองตำแหน่งเซ็นเตอร์ของสนามแบบไม่ได้คาดคิด แวดวงผู้มีอำนาจทางการศึกษา นักวิชาการ และปราชญ์ในฟินแลนด์เอง ก็ปั่นป่วนไม่น้อยเช่นกัน ดูเหมือนไม่มีใครอธิบายได้ดีพอเลยว่า ผลการศึกษาอันเหนือชั้นของโรงเรียนฟินแลนด์ตามมาตราฐานนานาชาติเกิดขึ้นได้อย่างไร ตลอดเวลาที่ผ่านมามาจนถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 โรงเรียนแบบประสม <comprehensive school – โรงเรียนที่รับเด็กตามเขตแบบไม่คัดเลือหรือแบ่งแยกด้วยเกณฑ์ใดๆ> 9 ปีของฟินแลนด์ (ประถมหนึ่งถึงมัธยมสาม) ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 ถูกแนวร่วมหลายฝ่ายในสังคมฟินแลนด์วิพากษ์วิจารณ์รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ โรงเรียนมัธยมปลายและมหาวิทยาลัยกล่าวหาโรงเรียนรูปแบบใหม่เหล่านี้ว่ากำลังทำให้ระดับความรู้และทักษะที่เด็กควรจะต้องมีเมื่อเข้าเรียนต่อระดับสูงขึ้นลดลงอย่างช้าๆ แต่ต่อเนือง นายจ้างบางคนก็ผสมโรงเสริมว่า คนรุ่นใหม่ขาดจรรยาบรรณในการทำงาน และมักถูกสอนมาให้แสวงหาความสบายและหลีกเลี่ยงงานหนัก นอกจากนี้ยังมีผู้ปกครองที่คิดว่า โรงเรียนแบบประสมนี้มีพื้นที่ไม่เพียงพอให้เด็กที่เก่งและมีความสามารถมากกว่าเพื่อน ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เมื่อมีการเสนอทางแก้ไข ยังมีคนบอกให้เลียนแบบสิ่งที่ประเทศอื่นๆ ทั่วโลกทำกันด้วย รายการการปฏิรูปที่แนะนำกันมา มีทั้งการสร้างมาตรฐานให้สูงขึ้น มีข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ละเอียดกว่าเดิม ให้พ่อแม่มีทางเลือกเพิ่มขึ้นว่าจะส่งลูกไปเรียนที่ไหน และสร้างโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับเด็กมีพรสวรรค์ กระแสต่อต้านโรงเรียนแบบประสมของฟินแลนด์เหล่านี้ ส่วนใหญ่เงียบไปหลังจากเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 พนันได้เลยว่า ถ้าไม่มีโครงการ PISA หนังสือเล่มนี้คงไม่มีวันได้เขียนขึ้น

ชาวฟินแลนด์ตอบข้อสงสัยและข้อซักถามนับพันเกี่ยวกับความสำเร็จของโรงเรียนพวกเขาว่าอย่างไร คนฟินแลนด์จำนวนมากเชื่อว่า มีองค์ประกอบสำคัญห้าประการที่เอื้อให้นักเรียนฟินแลนด์ทำได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกันในประเทศอื่นๆ สี่ในห้าองค์ประกอบนั้นเกี่ยวข้องกับโรงเรียนและอำนาจหน้าที่ของโรงเรียน อีกหนึ่งองค์ประกอบว่าด้วยสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กไม่ได้อยู่ในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม คุณควรระลึกไว้เสมอว่า การอธิบายว่าทำไมบางอย่างจึงเกิดขึ้นในระบบสังคมที่ซับซ้อนนั้นย่อมมีการคาดเดาอยู่ด้วยพอสมควร และไม่มีทางแน่ใจได้ร้อยเปอร์เซ็นต์

ประการแรก เราเชื่อว่าโรงเรียนแบบประสมซึ่งเด็กเริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุเจ็ดขวบนั้น ได้หยิบยื่นการศึกษาและการพัฒนาที่สมดุล เป็นองค์รวม และมีเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้แก่เด็ก ๆ ทุกคน ทั้งยังวางรากฐานเพื่อการเรียนรู้ที่ดีและเสมอภาค หลักสูตรของโรงเรียนในฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับทุกวิชาอย่างเท่าเทียม จึงเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้บ่มเพาะบุคลิกภาพและความสามารถหลากหลายด้าน เมื่อไม่มีโรงเรียนเอกชนและการแข่งขันระหว่างโรงเรียนซึ่งมักพ่วงมาด้วย ก็หมายความว่า ทุกโรงเรียนต้องเป็นโรงเรียนที่ดี ไม่ว่าจะตั้งอยู่ที่ไหนและรองรับนักเรียนแบบใด นักเรียนฟินแลนด์ส่วนใหญ่เรียนในห้องเรียนคละชนชั้นโดยไม่มี การแบ่งสายหรือแยกกลุ่มตามความสามารถหรือสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ปัจจุบันผ่านมาสี่ทศวรรษแล้ว จิตวิญญาณของการยอมรับทุกคนอย่างเท่าเทียมได้ปรับกรอบคิดของทั้งครูและผู้ปกครองให้เชื่อว่า ไม่ว่าใครก็เรียนรู้แทบทุกสิ่งที่ต้องการในโรงเรียนได้ตราบเท่าๆที่มีการสนับสนุนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ผลคือการมุ่งเน้นสุขภาวะ สุขภาพ และความ สุขของเด็ก ได้กลายเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการให้การศึกษาในโรงเรียนทั่วประเทศ

ประการที่สอง เราตระหนักตั้งแต่ต้นว่า การจะสอนชั้นเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างหลากหลายให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีครูที่ฝึกฝนมาดียิ่งกว่าที่เคยมีมาตลอดจนถึงทศวรรษ 1970 ผลัก

คือ มีการขยับการศึกษาของครูขึ้นจากระดับวิทยาลัยไปเป็นมหาวิทยาลัย ที่เน้นการวิจัย (research universities) ส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา ระดับสูงทั้งระบบในทศวรรษ 1980 กำหนดว่า ครูต้องจบหลักสูตรปริญญาโทที่ใช้การวิจัยเป็นฐานเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ ในฟินแลนด์ ครูจบใหม่ จึงได้เรียนรู้เรื่องจิตวิทยาเด็ก ศาสตร์และศิลป์ในการสอน การศึกษาพิเศษ <special education – การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แตกต่างจาก เด็กปกติทั่วไป> วิธีสอนรายวิชา และหลักสูตร มากกว่าครูที่มีประสบการณ์มานานกว่า ทำให้มีความรับผิดชอบด้านวิชาชีพในโรงเรียนของตนกว้างขึ้น ในช่วงทศวรรษ 1990 ครูถูกคาดหวังให้ร่วมออกแบบหลักสูตรของโรงเรียน เลือกวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุด ประเมินว่านักเรียนเรียนรู้ได้ดีเพียงใด และวางแผนการพัฒนาและเติบโตในสายวิชาชีพครูด้วยตัวเอง การสร้างความเข้มแข็งให้วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องในประเทศฟินแลนด์ ทำให้ครูและโรงเรียนได้รับความไว้วางใจอย่างแรงกล้าและเด่นชัด ผลที่ตามมาคือ ครูมีสถานภาพสูงขึ้นและเป็นอาชีพที่ดึงดูดใจมากขึ้นในสายตาเยาวชนฟินแลนด์

ประการที่สาม เราตัดสินใจสร้างกลไกถาวรเพื่อรักษาและเพิ่มพูน สุขภาวะและสุขภาพของเด็กๆ ในทุกโรงเรียน เป้าหมายหลักคือ เพื่อให้แน่ใจว่าการขาดการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานจากทางบ้านจะไม่มาทำลาย โอกาสที่จะประสบความสำเร็จของเด็กๆ แกนหลักของระบบสนับสนุนนี้ คือโครงสร้างการศึกษาพิเศษแบบใหม่ที่เชื่อว่า จะต้องระบุปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาและจัดการให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่โรงเรียนได้รับการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรอย่างเพียงพอเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ ทุกโรงเรียนในฟินแลนด์ต้องตั้งทีมงานสวัสดิภาพนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ครู และผู้บริหาร ซึ่งจะมากำหนดประเด็นปัญหา และตัดสินใจว่าจะจัดการอย่างไรให้ดีที่สุด ไม่ต้องบอกก็รู้ว่า เมื่อทุกโรงเรียน มีบริการทางการศึกษาพิเศษเช่นนี้ รัฐจะต้องวางแผนงบประมาณเพื่อให้โรงเรียนที่ต้องการการศึกษาพิเศษมากกว่าได้รับการจัดสรรงบประมาณ

มากกว่า ระบบนี้ได้สร้างพื้นฐานสำคัญของความเสมอภาคทางการศึกษา
อันแข็งแกร่งทั่วทั้งระบบชั้นในฟินแลนด์

ประการที่สี่ เราคิดว่าตำแหน่งผู้บริหารทางการศึกษาระดับกลาง
ได้แก่โรงเรียนและเขตการศึกษาท้องถิ่น ควรอยู่ในมือนักการศึกษาผู้ทรง
คุณวุฒิและมีประสบการณ์ อันที่จริง เราคาดหวังให้ครูใหญ่ของโรงเรียน
เป็นผู้มีคุณวุฒิพอจะสอนในโรงเรียนที่ตนเป็นผู้นำได้ ผู้นำโรงเรียนต้อง
มีความเหมาะสมที่จะนำคนและองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วย ลำดับขั้นการ
บังคับบัญชาของโรงเรียนในฟินแลนด์ค่อนข้างเป็นแนวราบ ครูใหญ่ส่วน
มากจะสอนนักเรียนควบคู่ไปกับการทำหน้าที่บริหารด้วย แนวทางนี้ยัง
ช่วยรับประกันว่า ผู้นำโรงเรียนได้เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในห้องเรียน
โดยตรงเช่นกัน เราสังเกตเห็นว่าบรรดาครูมักมีแนวโน้มจะยอมรับเสียง
ตอบรับและพูดคุยถึงสิ่งที่กังวลใจมากขึ้นเมื่อรู้ว่าหัวหน้าของตนก็สอน
นักเรียนด้วยและอาจเจอคำถามแบบเดียวกันในห้องเรียน ผมเคยเสนอ
ไว้ (Sahlberg, 2015) ว่า ในโรงเรียนของฟินแลนด์ ผู้นำคือครู และครูคือ
ผู้นำ (ด้านศาสตร์และศิลป์ในการสอน)

ประการที่ห้า เรารู้ว่าสถานการณ์ที่นักเรียนพบนอกโรงเรียนมี
ส่วนสำคัญในการอธิบายความแตกต่างของการเรียนรู้ในโรงเรียน แม้ใน
ฟินแลนด์ บางเรื่องอย่างเช่นภูมิหลังครอบครัว จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนน้อยกว่าในประเทศอื่นๆ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเยาวชน
เมื่อพวกเขาไม่อยู่ในโรงเรียนก็มีบทบาทสำคัญต่อทั้งความสำเร็จและความ
ล้มเหลวด้านการศึกษา ดังนั้น นโยบายด้านเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ
พร้อมด้วยเครือข่ายของสมาคม ชมรม และองค์กรซึ่งมีอยู่หนาแน่น จึง
ส่งอิทธิพลเชิงบวกที่สำคัญต่อสุขภาวะ สุขภาพ และทุนทางสังคมของ
เด็ก ๆ ซึ่งล้วนสนับสนุนการเรียนรู้ในโรงเรียนของพวกเขา ในฟินแลนด์
มีสมาคมนอกภาครัฐประมาณหนึ่งแสนแห่ง ซึ่งมีสมาชิกรวมกันราว 15
ล้านคน (Allianssi, 2016) นี่แสดงว่าคนฟินแลนด์ตื่นตัวในการมีส่วนร่วม
กับกิจกรรมหลากหลายนอกโรงเรียนหรือที่ทำงาน เยาวชนฟินแลนด์

สามในห้าคนใช้เวลาว่างเพื่อร่วมกิจกรรมทางสังคมประเภทใดประเภทหนึ่งเช่นกัน โดยทั่วไปแล้วสมาคมเหล่านี้จะจัดกิจกรรมด้านกีฬา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งเยาวชนจะได้ความรู้และทักษะช่วยเสริมสิ่งที่เรียนในโรงเรียน เมื่อเยาวชนฟินแลนด์ร้อยละ 90 รายงานว่า พวกเขามีงานอดิเรกนอกโรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ก็แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนเช่นกัน ระบบการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบถ้วนหน้า ระบบบริการสาธารณสุขของภาครัฐ และระบบห้องสมุดสาธารณะซึ่งมีอยู่มากมาย เป็นส่วนหนึ่งในหลายๆ ปัจจัยที่สนับสนุนงานของโรงเรียนในการช่วยเหลือให้เด็กทุกคนประสบความสำเร็จ

การทำความเข้าใจว่าระบบการศึกษาทำงานอย่างไร และองค์ประกอบต่างๆ ภายในและภายนอกระบบส่งผลต่อผลลัพธ์อย่างไรนั้นเป็นเรื่องยาก ดังนั้น การทำความเข้าใจระบบการศึกษาแบบอื่นนอกเหนือจากที่เราเคยสัมผัสจึงเป็นเรื่องยากมาก การเยี่ยมชมสังเกตการณ์โรงเรียนและรับฟังผู้เชี่ยวชาญเพียงหนึ่งสัปดาห์แทบไม่มีทางให้ข้อมูลเชิงลึกได้มากพอจะเข้าใจได้ว่าการศึกษาฟินแลนด์นั้นแท้จริงแล้วเป็นอย่างไรกันแน่ สิ่งที่ควรควรทำมากกว่าคือ มาเป็นครูในฟินแลนด์ให้ฟินแลนด์สอนคุณ นี่แหละคือสิ่งที่ทำให้ทิม วอล์กเกอร์ (Tim Walker) เป็นผู้ส่งสารที่มีเอกลักษณ์ในโลกของการพัฒนาด้านการศึกษา งานเขียนของเขาสะท้อนความเข้าใจโครงข่ายวัฒนธรรมของโรงเรียนในฟินแลนด์ในมุมที่กว้างขึ้น และให้ความกระจ่างแก่ทั้งนักการศึกษาต่างชาติและนักการศึกษาในฟินแลนด์เอง

ผมพบทิมหลังจากเขาและครอบครัวเพิ่งย้ายจากบอสตันมาอยู่เฮลซิงกิได้ไม่นาน ตอนนั้นเรากำลังคุยกันบ่อยๆ เกี่ยวกับว่าโรงเรียนฟินแลนด์ต่างจากโรงเรียนอเมริกันทั่วไปอย่างไร ผมฟังเรื่องราวเกี่ยวกับชั้นเรียนประถมห้าของเขาด้วยความสนใจเต็มเปี่ยม ระหว่างที่เขาสอนที่โรงเรียนแบบประสมเรสซู โรงเรียนรัฐบาลในเมืองเฮลซิงกิซึ่งมีหลักสูตรประกาศนียบัตรนานาชาติ (International Baccalaureate) เป็นโรงเรียนที่ผมไปเยือนบ่อยครั้งและรู้จักเป็นอย่างดี ทิมได้เผชิญหน้าส่วนผสมหลาย

อย่างของโรงเรียนแบบฟินแลนด์ ซึ่งคุณอ่านฉบับสมบูรณ์ได้ในหนังสือเล่มนี้ การเขียนถึงแง่มุมเชิงปฏิบัติที่สำคัญเหล่านี้ของสิ่งที่ทำให้โรงเรียนฟินแลนด์แตกต่างจากที่อื่น ๆ จำเป็นต้องใช้มุมมองของคนนอก ผมคิดไม่ออกเลยว่าจะมีใครทำได้ดีไปกว่าทีม

ตอนที่ผมกำลังจะตีพิมพ์ *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* หนังสือของผมฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ผมถามทางสำนักพิมพ์ว่า จะช่วยติดสติ๊กเกอร์บนปกหลังว่า “คำเตือน: อย่าลองทำที่บ้าน” ได้ไหม เหตุผลก็คือ มีคำถามมากมายมหาศาลจากนักการเมือง ผู้นำด้านการศึกษา และครู ถามกันมาว่าจะนำระบบโรงเรียนของฟินแลนด์ไปประยุกต์ใช้ในประเทศของเขาได้อย่างไร ทางสำนักพิมพ์เข้าใจความกังวลของผมแต่ไม่อนุญาตให้ทำไม่ว่าอย่างไร ผมก็คิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะถ่ายโอนระบบการศึกษาจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตและมีวัฒนธรรมซับซ้อนเช่นเดียวกับพืชหรือต้นไม้ซึ่งจะเติบโตได้ดีก็แต่ในดินและภูมิอากาศบ้านเกิดเท่านั้น หนังสือ *Teach Like Finland: สอนฟิน เรียนสนุก สไตล์ฟินแลนด์* ของทีมวอล์กเกอร์ อธิบายประเด็นนี้ไว้อย่างชัดเจน และให้ขั้นตอนที่ปฏิบัติตามได้ไว้แทนว่าจะใส่ความสุขและความสนุกสนานเข้าไปในโรงเรียนให้มากขึ้นได้อย่างไร ถ้าคุณทำได้อย่างนั้นโดยใช้แนวคิดที่จะได้อ่านต่อไปในหนังสือเล่มนี้ คุณก็จะสอนได้อย่างฟินแลนด์ขึ้นมาอีกนิด โชคดีครับ!

อ้างอิง

- Allianssi (2016). *Nuorista Suomesta*. Helsinki: Allianssi.
- Hargreaves, A. and Shirley, D. (2012). *The Global Fourth Way. The quest for educational excellence*. Thousand Oaks: Corwin.
- OECD (2001). *Knowledge and Skills for Life. First results from PISA 2000*. Paris: OECD.
- Sahlberg, P. (2015). *Finnish Lessons 2.0: What can the world learn from educational change in Finland*. New York: Teachers College Press.

Teach Like Finland

33 Simple Strategies
for Joyful Classrooms

by

Timothy Walker

สอนฟิน เรียนสนุก สไตล์ฟินแลนด์

แปลโดย

ทิพย์นภา หวนสุริยา

บทนำ

ในปีแรกของการเป็นครูที่เมืองอาร์ลิงตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ ผมดึง
สู่ภาวะหมดไฟอย่างรวดเร็ว ในวันทำงาน ผมจะไปถึงโรงเรียนประถม
หกโมงครึ่ง และกลับออกมาบางครั้งก็เย็นค่ำพร้อมเบียดแน่นด้วยคู่มือ
การสอนติดมาด้วยเป็นปกติ เวลาที่ไม่ได้อยู่โรงเรียน ผมพยายามตัดขาด
จากเรื่องงานแต่ทำไม่ได้ ช่วงอาหารเช้า ผมนั่งทวนแผนการสอนอย่าง
กระวนกระวาย และในตอนค่ำ เมื่อล้มตัวบนเตียงก็หมกมุ่นครุ่นคิด
เกี่ยวกับสิ่งที่ทำ “ผิดพลาด” ไป ผมตื่นมากกลางดึกสี่ห้าครั้งแทบทุกคืน
เช้าบางวันก็วิตกกังวลมากเสียจนต้องวิ่งเข้าห้องน้ำในอพาร์ทเมนต์ไป
อาเจียน มึนหน้าแฉงงครับ ผมรู้

ก่อนเริ่มสอนปีแรกนี้ผมกระตือรือร้นมาก และมั่นใจเหลือเกิน
ว่าจะ รัก งานนี้ แต่เมื่อเดือนตุลาคมมาถึงก็เริ่มยอมรับกับตัวเองว่า ผม
เกลียด งานนี้ มันไม่ได้นำความเบิกบานมาให้ อันที่จริงแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้น
กลับตรงกันข้ามเลย

โยฮันนา ภรรยาชาวฟินแลนด์ของผมเป็นห่วงมาก เธอเตือนว่า ถ้าไม่ผ่อนลงบ้างคงจะต้องลาพักงานแล้ว ผมตอบว่า “ไม่มีทาง” โยฮันนา สงสัยว่า ทำไมผมยืนกรานจะทำงานไม่หยุดหย่อน และเล่าเรื่องเพื่อนชาวฟินแลนด์ในเมืองเฮลซิงกิซึ่งเป็นครูชั้นประถมหนึ่งเหมือนกันให้ผมฟัง รวมเวลาเตรียมสอนหนึ่งถึงสองชั่วโมงแล้ว เธอทำงานไม่เกินวันละหกชั่วโมง และเมื่อกลับออกจากโรงเรียนรัฐบาลที่สอนอยู่ตอนประมาณบ่ายสองโมง ยังทิ้งงานทั้งหมดไว้ข้างหลังด้วย

ผมเชื่อว่าโยฮันนาเข้าใจผิดเรื่องภาระงานของเพื่อน หรือถ้าที่เล่ามาเป็นความจริง เพื่อนของเธอก็ไม่ใช่ครูที่ดี ผมบอกภรรยาว่า ครูที่ดีนั้นไม่กลับบ้านเร็วหรอก และอธิบายว่า ที่จริงแล้วครูต้องผลักดันตัวเองไปให้สุดขีดจำกัด

“แต่ไม่ใช่ในฟินแลนด์” โยฮันนาบอก

หลังจบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมปลายของฟินแลนด์ ภรรยาผมทำงานเป็นครูทดแทนอยู่ในเมืองเฮลซิงกิสองสามเดือน ทำให้ได้เห็นเบื้องหลังชีวิตการทำงานของครูฟินแลนด์ โดยทั่วไปแล้วในโรงเรียนของฟินแลนด์ ครูและนักเรียนจะมีเวลาพัก 15 นาทีรวมอยู่ในชั่วโมงเรียนทุกชั่วโมง และจากประสบการณ์ของโยฮันนา ครูส่วนใหญ่จะใช้เวลาพักในห้องพักครรรวม ดื่มกาแฟ พูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน และพลิกดูนิตยสารจากประสบการณ์การสอนแบบอเมริกันของผม เรื่องนี้ฟังดูค่อนข้างเหลือเชื่อทีเดียว

ที่โรงเรียนในแมสซาชูเซตส์ ผมมักทำงานตลอดช่วงว่างพักยาว ตอนกลางวัน ซึ่งปกติแล้วเป็นช่วงพักตามตารางช่วงเดียวที่ผมมีในวันทำงาน ผมจะเดินและแถวโต๊ะนักเรียนไปพลางกินกล้วยลูกหนึ่งไปพลางเตรียมสอนช่วงบ่าย

ตลอดปีแรกของการสอน ภรรยาชาวฟินแลนด์ของผมพยายามเกลี้ยกล่อมเต็มที่ว่ายังมีวิธีสอนแบบอื่นอีก ซึ่งไม่เพียงอยู่รอดแต่ยังรุ่งด้วย ถึงอย่างนั้น ผมกลับไม่เคยเชื่อเลย

ความเป็นจริงที่ตัวผมรวมถึงครูชาวอเมริกันมากมายต้องเจอเหมือนกันนั้น ช่วงดูแลแตกต่างจากที่ครูในฟินแลนด์เหล่านั้นเจอเหลือเกิน ผมไม่มีช่วงพัก 15 นาทีกระจายอยู่ตลอดวัน ในขณะที่ผมยังสอนชั่วโมงสุดท้าย เพื่อนของโยฮันนาออกจากโรงเรียนไปแล้วตอนบ่ายสองโมง และผมยังมีงานเตรียมสอนซึ่งดูเหมือนกองภูเขาในสายตาผมรออยู่อีกหลังจากโบกมือบ๊ายบายนักเรียนชั้นประถมหนึ่งตอนประมาณบ่ายสามโมงแล้ว

ในปีแรกของการเป็นครูใหม่ ปกติแล้วผมทำงานวันละ 12 ชั่วโมง ซึ่งทำให้รู้สึกว่าเป็นครูที่ดีกว่าเพื่อนของโยฮันนามาก แต่พอสิ้นปีนั้น ผมรู้ว่าตัวเองเป็นครูที่แย่กว่าอย่างเห็นได้ชัด การขาดสมดุลระหว่างงานกับชีวิตขนาดหนักเล่นงานผม และยังมีความเครียดกับความวิตกกังวลเอ่อตัน ที่แย่สุดคือ งานสอนไม่ได้ทำให้ผมเบิกบานอีกต่อไปแล้ว และดูเหมือนว่า เมื่อผมขาดความอึดใจ ก็พลอยส่งผลกระทบต่อนักเรียนด้วย เด็กน้อยเหล่านั้นมักจะถูกทุบตีตรมเช่นกัน

ปีการศึกษานั้น ผมจำได้ว่าเพื่อนครูผู้แก่ประสบการณ์บอกผมว่า ครูชาวอเมริกันร้อยละ 50 เลิกอาชีพครูภายในห้าปี และผมคิดว่าตัวเองคงเป็นหนึ่งในครูที่ลาออกกลางคันเหล่านั้น ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ความวิตกกังวลและระดับการอดนอนของผมรุนแรงมากจนเตรียมการสอนสำหรับวันถัดไปไม่ได้อีกแล้ว ผมยังจำหลาย ๆ ครั้งที่นั่งอยู่กับโต๊ะทำงาน มองแผนการสอนอย่างเลื่อนลอยอยู่นานหลายนาทีที่ได้อยู่เลยบ่ายแก่ ๆ วันหนึ่ง หลังจากเตรียมสอนแบบไร้ความคืบหน้าอยู่เป็นชั่วโมงอีกครั้ง ผมกลับบ้านแล้วทรุดลงกับพื้นคร่ำ นอนนิ่งไม่พูดจา ขณะที่ภรรยาขอร้องให้หยุดพัก หลังจากนอนไม่หลับมาหลายสัปดาห์ ผมยกหูโทรศัพท์และขอลาพักด้วยความเจ็บมั่ว

ผมรู้สึกพร้อมจะออกจากอาชีพนี้ และแสร้งว่าที่ผ่านมาเป็นแค่ฝันร้าย แต่ก็ยังสงสัยอยู่ว่า หรือภรรยาผมจะพุดถูก

เป็นไปได้ไหมที่จะทั้งสอนและสุขไปพร้อมกัน แม้แต่ในห้องเรียนอเมริกัน

สามปีหลังจากนั้น โยฮันนา กับผมตัดสินใจย้ายไปฟินแลนด์ ไม่ใช่เพราะผมอยากหนีจากการศึกษาอเมริกัน ตรงกันข้าม ผมไม่อยากจะไป ผมยังสอนในโรงเรียนเดิม รู้สึกขอบคุณที่รอดปีแรกอันน่าอัศจรรย์มาได้ หลังจากลาพักหนึ่งเดือนในครั้งนั้น ผมได้รับแรงสนับสนุนและประสบการณ์อันมีค่า และเมื่อเวลาผ่านไป ผมก็เริ่มเข้าถึงความเบิกบานของการสอน แม้จะยังรู้สึกหมดเรี่ยวแรงทั้งกายใจทุกวันเมื่อกลับถึงบ้านก็ตาม

ในปีก่อนเราจะย้ายไปเฮลซิงกินั้น ผมสอนเต็มเวลา เรียนรายวิชา ระดับปริญญาโทจนจบ และทำงานพิเศษหลายงาน สรุปลแล้วผมไม่ได้ใช้เวลาที่บ้านมากเท่าที่หวังไว้ และหากกล่าวอย่างสัตย์จริง ผมอาจกำลังเริ่มหมดไฟอีกครั้งอย่างช้า ๆ เราตัดสินใจย้ายไปฟินแลนด์ หวังว่าจะได้ใช้ชีวิตช้าลงโดยเฉพาะในช่วงขบปีแรกของลูก ๆ (ตอนนี้เรามีลูกสองคน อายุยังไม่ถึงห้าขวบ)

เมื่อผมบอกคนอื่นเรื่องแผนการลงหลักปักฐานในเฮลซิงกิ ครูใหญ่ชาวอเมริกันออกความเห็นว่าเป็นการย้ายเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผมจำได้ว่าหัวเราะซ้ำความคิดนั้นเพราะรู้สึกตรงกันข้าม ผมพร้อมแล้วหากจะต้องเลิกสอนหนังสือเมื่อไปอยู่ฟินแลนด์ ขอเพียงให้ได้ใช้ชีวิตสมดุลขึ้นกว่าเดิม เราซื้อตั๋วเที่ยวเดียวไปเฮลซิงกิโดยไม่รู้เลยว่าผมจะมีแม่แต่งงานทำหรือเปล่า

ปลายเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2013 หนึ่งเดือนก่อนย้ายข้ามประเทศ ผมยังหางานสอนหนังสือไม่ได้ แต่แล้วในเช้าวันหนึ่ง ผมได้รับอีเมลนำงานจากครูใหญ่โรงเรียนแห่งหนึ่งในเฮลซิงกิ ผมติดต่อเธอไปเมื่อเดือนมีนาคม พร้อม ๆ กับครูใหญ่ชาวฟินแลนด์อีกหลายคน เมื่อไม่ได้ข่าวคราวจากใครเลยจึงเลิกหวัง แต่แล้วเช้าวันของเดือนมิถุนายน ก็มีข้อความนี้อยู่ในกล่องข้อความ เชิญผมไปคุยถึงความเป็นไปได้หากจะสอนนักเรียนประถมห้าที่โรงเรียนรัฐบาลในเฮลซิงกิ ผมอึ้งจนอ้าปากค้าง

ต่อมาในสัปดาห์นั้น ครูใหญ่ชาวฟินแลนด์ก็สไกป์สัมภาษณ์ผม และเสนอตำแหน่งงานให้ในช่วงท้ายการสนทนา ผมดีใจสุดๆ และตกลง

รับงานด้วยความขอบคุณ แต่แล้วก็เริ่มวิตกว่า การเซ็นสัญญานี้จะพาผมไปเจอกับอะไรกันแน่

ผมเคยได้ยินมาเช่นเดียวกับคนอเมริกันหลายๆ คนว่า การศึกษาของฟินแลนด์มีคุณภาพสูงมาก แต่ในทางปฏิบัติแล้วหมายความว่าอย่างไร โยฮันนาเคยเล่าถึงโรงเรียนในฟินแลนด์ให้ฟังบ้างแล้ว ส่วนใหญ่เป็นเรื่องชั่วโมงเรียนสั้นและเวลาพัก 15 นาที และผมได้รู้จักศาสตราจารย์ด้านการศึกษารื่องหนึ่งว่า เด็กๆ วัย 15 ปีของฟินแลนด์ทำคะแนนได้ดีอย่างสม่ำเสมอในการทดสอบระดับนานาชาติที่เรียกว่า PISA ซึ่งวัดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยรวมแล้วผมยังรู้เรื่องการศึกษฟินแลนด์น้อยมากตอนที่ตกลงรับงานสอนนักเรียนประถมห้าในเฮลซิงกิ

ไม่ว่าจะอย่างไร ผมกำลังจะเริ่มต้นการเดินทางระยะเวลาสองปีเพื่อไปดูระบบโรงเรียนของฟินแลนด์จากคนใน นี่คือจุดหมายปลายทางที่ไม่ชัดเจน ซึ่งผมคิดว่าจะต้องดิ้นรนเพื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง และต้องสารภาพเลยว่า ผมดิ้นรนจริงๆ ครับ แต่อาจไม่ใช่ในแบบที่เพื่อนครูชาวอเมริกันคาดคิด

โดยปกติแล้ว คนที่ย้ายจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่งมักมีประสบการณ์ตื่นตกใจทางวัฒนธรรม (culture shock) เป็นปรากฏการณ์ที่เราารู้สึกงุนงงหลงทางเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย แต่สำหรับผมเนื่องจากภรรยาเป็นคนฟินแลนด์ และก่อนหน้านั้นผมได้มาเยือนบ้านเกิดเธอหลายต่อหลายครั้งแล้ว จึงแทบไม่มีปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ยกเว้นพื้นที่เดียวของชีวิตผม นั่นคือ ที่ทำงาน

โรงเรียนในเฮลซิงกิให้ความรู้สึกเหมือนเป็นดินแดนแปลกหน้า เป็นที่ที่ผมพบความคาดหวังและกฎเกณฑ์ใหม่ที่ต้องทำตาม และบริบทที่แตกต่างอย่างยิ่งนี้ทำให้ผมต้องหันมาพิจารณา “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ” ที่เรีนรุมมาจากโรงเรียนอเมริกันเสียใหม่ ตลอดสองปีในเฮลซิงกิ ผมได้รับโอกาสให้ศึกษาเรียนรู้วิธีสอนแบบฟินแลนด์อย่างใกล้ชิด โดยการ

สังเกตการสอนของเพื่อนครูในห้องเรียนกว่าร้อยละ ๖๐ และเก็บชั่วโมงฝึกสอนจนครบถ้วนตามหลักสูตรปริญญาโทด้านการศึกษาปฐมวัยของ我在สหรัฐอเมริกา โดยมีเพื่อนครูชาวฟินแลนด์ผู้มากประสบการณ์สองคนคอยดูแล

ระหว่างที่เขียนหนังสือเล่มนี้ ผมสนใจใคร่รู้ว่า ครูคนอื่นๆ ในฟินแลนด์ใช้วิธีการเดียวกับที่ผมเห็นในเฮลซิงกิหรือเฮลซิงกิ จึงเดินทางไปโรงเรียนหลายแห่งทั่วฟินแลนด์ ผมยังสัมภาษณ์ครูชาวฟินแลนด์ระดับก่อนอนุบาล ประถม และมัธยมต้นด้วย จากประสบการณ์เหล่านี้ผมได้รู้ว่า แนวปฏิบัติในการสอนหลายอย่างที่ผมเห็นในเฮลซิงกินั้นพบได้ในโรงเรียนทั่วฟินแลนด์

กลยุทธ์ที่ผมพบไม่ได้หือหาวาแบบโครงการไอแพดหนึ่งเครื่องต่อเด็กหนึ่งคน (1:1 iPad) และไม่ได้เป็นนามธรรมเชิงอุดมคติแบบ “แค่พวกเราเชื่อมั่นในตัวนักเรียนก็พอ!” วิธีสอนนั้นเป็นแนวปฏิบัติที่เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งใช้ได้ผลไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนไหนก็ตาม และที่เยี่ยมที่สุดคือ ผมพบว่าหลายๆ กลยุทธ์นำความเบิกบานมาสู่ห้องเรียนเมื่อนำมาใช้ แนวปฏิบัติแบบฟินแลนด์เหล่านี้จะต้องปรับสักเล็กน้อยเพื่อให้ใช้ได้บริบทการสอนอื่นๆ เช่นในสหรัฐอเมริกา แต่มันไม่ใช่วิธีแบบ “ฟินแลนด์เท่านั้น” อย่างแน่นอนครับ

ยกตัวอย่างกลยุทธ์หนึ่งที่ผมแนะนำในหนังสือเล่มนี้ ลองนึกดูนะครับ นั่นคือการพักสมองที่ละเล็กละน้อยตลอดวันเรียน ถ้าไม่มีการเปลี่ยนนโยบายการศึกษา คงยากที่ครูอเมริกันจะนำการพัก 15 นาทีบ่อยๆ เพื่อเล่นอย่างอิสระแบบฟินแลนด์มาใช้จริง แต่คงไม่ยากเกินไปหากจะจินตนาการว่า ครูอเมริกันจะสอน *อย่าง* ฟินแลนด์โดยจัดสรรให้นักเรียนมี “เวลาที่เลือกได้” ช่วงสั้นๆ ตลอดทั้งวัน เพื่อให้เด็กๆ ยังคงสดชื่นและมีสมาธิจดจ่อในห้องเรียนอยู่เสมอ

ในหนังสือเล่มนี้ ผมสนใจจะดูว่า *ทุกวันนี้* ครูชาวอเมริกันจะทำอะไรได้บ้างเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในห้องเรียนของพวกเขา

โดยรับแรงบันดาลใจจากแนวทางการศึกษาแบบฟินแลนด์ แม้จะอยู่ในระบบที่แตกต่างกันชัดเจนอย่างที่ปาลิ ซอห์ลเบิร์ก บรรยายไว้ในคำนำ

เมื่อผล PISA ครั้งแรกประกาศออกมาในปี ค.ศ. 2001 ฟินแลนด์ ตกตะลึงเมื่อพบว่าตนรั้งอันดับหนึ่งด้านระบบการศึกษา แนวทางที่ผ่อนคลายกว่าของฟินแลนด์ ทั้งวันเรียนสั้น การบ้านเบา และการสอบวัดความรู้มาตรฐานเพียงเล็กน้อย ล้วนขัดกับภูมิปัญญาดั้งเดิมเรื่องวิธีทำให้ได้ผลการเรียนยอดเยี่ยม ประเทศนอร์ดิกเล็กๆ แห่งนี้กำลังบอกสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ทั่วโลกว่า ยังมีวิธีจัดการศึกษาแบบอื่นที่ไม่ต้องบีบหลักสูตรให้แคบ และสร้างความเครียดให้ครูและเด็ก ๆ วิธีการที่ต่างต่างนี้เห็นได้ชัดในระดับนโยบาย แต่ก็สังเกตเห็นได้ในระดับย่อยคือห้องเรียนของฟินแลนด์เช่นกัน

ในฐานะครูอเมริกัน ครูชาวฟินแลนด์อาจไม่ได้บันเทิงใจเราด้วยกลยุทธ์การสอนที่มีนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมการสอนของฟินแลนด์จำนวนมากก็รับมาจากอเมริกาเหนือและที่อื่นๆ (Sahlberg, 2015) แต่จากประสบการณ์ของผมเอง สิ่งที่เราเรียนรู้ได้จากครูในฟินแลนด์คือการที่พวกเขาให้คุณค่าความสุขมากกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ครูเหล่านี้ตัดสินใจเรื่องเล็กๆ และเรียบง่ายว่าจะส่งเสริมการเรียนการสอนที่เบิกบาน ซึ่งทำได้ดีแล้วนักเรียนของพวกเขาก็ยังคงทำได้ดีอย่างที่ผลการทดสอบ PISA หลายๆ ครั้งแสดงให้เห็น

ผมก็เหมือนครูชาวอเมริกันจำนวนมากที่อ่านหนังสือ *Teach Like a Champion 2.0* ของดัก เลอมอฟ (Doug Lemov) และค้นพบกลยุทธ์ในห้องเรียนที่มีประโยชน์จำนวนมาก แต่มีกลยุทธ์ข้อหนึ่งทำให้ผมงุนงง นั่นคือ “ปัจจัยความเบิกบาน” (Joy Factor) เลอมอฟ (2015) เสนอว่า ความเบิกบานในห้องเรียนเป็นเครื่องมือที่ครูใช้เป็นตัวช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ได้

แน่นอนว่า ปัจจัยความเบิกบานไม่ได้จบในตัวเอง ปัจจัยความเบิกบานในห้องเรียนที่ดีต้องทำหน้าที่เป็น “ป่าว” ซึ่งมีเป้าหมายคือ

สนับสนุนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวันนั้น มันควรเป็นสิ่งที่คุณ
เปิดและปิดได้รวดเร็วด้วย (Lemov, 2015, p. 442)

ในขณะที่ดูเหมือนเลอมอฟจะมองว่าความเบิกบานคือกลยุทธ์
ผมขอเสนอให้เราเริ่มมองความเบิกบาน (หรือความสุข) ซึ่งถูกจัดความ
สำคัญไว้ลำดับต้นๆ ตามที่ได้แรงบันดาลใจจากแนวทางการศึกษาแบบ
ฟินแลนด์ ว่าเป็นเป้าหมายใหญ่ในห้องเรียนของเรา ความสุขนั้นจะมอง
ว่าเป็น “สภาวะที่อารมณ์เชิงบวกเพิ่มสูงขึ้น” ก็ได้ และแทนที่มันจะรบกวน
การเรียนการสอนในห้องเรียน ความสุขช่วยเพิ่มผลิตภาพและพัฒนาความ
ฉลาดทางอารมณ์และสังคมได้ (Seppälä, 2016, p. 8)

ผมเข้าใจว่าการจัดลำดับให้ความสุขสำคัญที่สุดในห้องเรียน
ของเราดูจะเป็นแนวคิดนามธรรม ลองมองแบบนี้ก็ได้ครับ เวลาที่เรา
พยายามนอนหลับให้ดีขึ้น เราจะให้ความสำคัญกับการนอนโดยทำขั้นตอน
ต่างๆ ก่อนจะคลานขึ้นเตียง เช่น ออกกำลังกายและปิดโทรศัพท์มือถือ
(Ragunathan, 2016) เช่นเดียวกัน เราให้ความสำคัญกับความเบิกบาน
เป็นอันดับแรกในห้องเรียนได้โดยทำตามชุดกลยุทธ์บางอย่าง

ระหว่างที่ผมทำงานและใช้ชีวิตในฟินแลนด์ ผมได้ร่างขั้นตอน
ออกมาหลายข้อที่ครูทำตามได้เพื่อสร้างการเรียนการสอนที่เบิกบาน
ราช รากุหนาทาน (Raj Ragunathan) อาจารย์วิทยาลัยธุรกิจแมคคอมบ์ส
(McCombs School) ที่มหาวิทยาลัยเท็กซัส เมืองออสติน ผู้เขียนหนังสือ
If You're So Smart, Why Aren't You Happy? (2016) (*ไหนว่าเก่งงะ
ทำไมไม่มีความสุข?*) มองว่าส่วนผสมของความสุขมีสี่ประการ (ถ้าความ
ต้องการพื้นฐาน เช่น อาหารและที่อยู่อาศัยได้รับการเติมเต็มแล้ว) นั่นคือ
ความสัมพันธ์ที่ดี อิสระ ความเชี่ยวชาญ และกรอบคิด (Pinsker, 2016)
อีกส่วนผสมหนึ่งที่ผมเพิ่มเข้ามาในรายการนี้คือ สุขภาวะ ซึ่งผมมองว่า
เป็นรากฐานของการพัฒนาส่วนประกอบอื่นๆ ผมจัดกลยุทธ์ที่เรียบง่าย
33 ประการในหนังสือ *Teach Like Finland: สอนฟิน เรียนสนุก สไตล์*

ฟินแลนด์ เล่มนี้ โดยยึดตามส่วนผสมของความสุภาพระการดังกล่าว
และประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของห้องเรียนที่เบิกบาน